

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پرستاری-مامایی

عنوان:

طراحی و روانسنجی پرسشنامه تعارض کار - خانواده زنان شاغل متأهل

پایان نامه برای اخذ دکترای تخصصی (PhD)

در

رشته بهداشت باروری

نگارنده:

راضیه باقرزاده

اساتید راهنما

خانم دکتر زیبا تقی زاده

آقای دکتر عباس عبادی

اساتید مشاور

آقای دکتر ابوالقاسم پوررضا

آقای دکتر انوشیروان کاظم نژاد

سال دفاع: ۱۳۹۵

شماره پایان نامه: ۹۰۲۱۱۵۱۰۰۲

طراحی و روانسنجی پرسشنامه تعارض کار - خانواده زنان شاغل متأهل

چکیده

مقدمه: روند رو به رشد مشارکت زنان در نیروی کار و در نتیجه، ایجاد پدیده تعارض کار - خانواده در آنان، لزوم پرداختن به جنبه‌های مختلف این پدیده را مشخص می‌کند. از آنجا که برخورد با هر مشکلی نیازمند داشتن اطلاعات اولیه در مورد آن مسئله است و بدون داشتن این اطلاعات، برنامه‌ریزی و مداخله دقیق امکان‌پذیر نیست؛ لذا داشتن ابزاری معتبر برای سنجش تعارض کار - خانواده در زنان ضروری به نظر می‌رسد. ابزارهای موجود برای سنجش تعارض کار - خانواده، خاص زنان نمی‌باشند، پژوهش حاضر با هدف طراحی و روانسنجی پرسشنامه تعارض کار - خانواده در زنان متأهل انجام شده است.

روش پژوهش: مطالعه حاضر یک مطالعه ترکیبی متوالی اکتشافی از نوع طراحی ابزار و شامل دو بخش کیفی و کمی بود؛ که با بخش کیفی شروع و با بخش کمی پیگیری گردید. اتصال دو بخش، با ساخت پرسشنامه بر اساس نتایج بخش کیفی انجام گردید. این پرسشنامه در بخش کمی اعتباریابی شد. تلفیق دو بخش کیفی و کمی در تفسیر نتایج نیز انجام شد. مطالعه در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۳ در استان بوشهر انجام گردید. بخش کیفی یک آنالیز محتوای کیفی با رویکرد قراردادی بود. در این بخش اطلاعات از طریق مصاحبه فردی عمیق با ۱۷ خانم متأهل دارای مشاغل مختلف و دو بحث گروهی (در هر بحث گروهی ۶ خانم متأهل با مشاغل مختلف شرکت داشتند) به دست آمد. از داده‌های بخش کیفی ۳۴ زیرطبقه، ۱۲ طبقه و سه درون‌مایه استخراج گردید. از نتایج بخش کیفی ابتدا تعریف تعارض کار - خانواده و ابعاد آن استخراج و در ادامه برای ساخت گویه‌ها استفاده شد؛ و سپس با مطالعه متون و ابزار موجود، استخر گویه‌ها تکمیل گردید. فاز دوم پژوهش، شامل تقلیل گویه‌ها و روانسنجی پرسشنامه، شامل روایی صوری، محتوا، سازه و پایایی بود. روایی صوری به دو شیوه کیفی و کمی (محاسبه نمره تأثیر گویه) و روایی محتوا نیز به دو روش کیفی و کمی (با محاسبه نسبت روایی محتوا و ضریب توافقی کاپا) انجام شد. برای انجام روایی سازه یک مطالعه مقطعی در سال ۱۳۹۴ انجام شد. شرکت‌کنندگان در مطالعه را ۴۰۰ خانم شاغل متأهل ساکن استان بوشهر تشکیل می‌دادند. حجم نمونه بر اساس تعداد گویه‌های پرسشنامه با نسبت ۱۰ نمونه به ازای هر گویه تعیین گردید. تحلیل داده‌های بخش کمی با استفاده از نرم افزار SPSS V 20 انجام شد.

نتایج: از داده‌های کیفی سه درون‌مایه استخراج شد؛ ناهماهنگی و اضافه‌بار نقش، تاب‌آوری نقش‌های همزمان و تداخل نقش‌های خانوادگی و کاری. بر اساس نتایج بخش کیفی، مفهوم تعارض

کار - خانواده در زنان متأهل تعریف گردید و ۱۰۵ گویه بر اساس نتایج این بخش استخراج شد. سه گویه از ابزارهای پیشین به استخر گویه‌ها اضافه شد. استخر گویه‌ها در نهایت شامل ۱۰۸ گویه بود. پس از انجام روایی صوری و محتوا ۳۹ گویه باقی ماند. در تحلیلی عامل اکتشافی دو گویه حذف شد. این تحلیل یک ساختار چهار عاملی را برای پرسشنامه مشخص نمود که این چهار عامل با هم ۴۵/۸۷ درصد از کل واریانس را تبیین می‌نمودند. این چهار عامل شامل "تداخل نقش کاری با زندگی فردی و خانوادگی"، "مخالفت و عدم رضایت خانواده"، "تداخل نقش خانوادگی با نقش کاری" و "تسهیلات و حمایت ناکافی" بودند. آلفای کرونباخ برای چهار عامل ذکر شده و کل پرسشنامه به ترتیب، ۰/۹۱۹، ۰/۸۷۶، ۰/۸۴۱، ۰/۷۵۰ و ۰/۹۲۶ بود. ضریب همبستگی درون خوشه‌ای بین آزمون و بازآزمون ۰/۹۸۴ بود.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که پرسشنامه ۳۷ گویه‌ای سنجش تعارض کار - خانواده در زنان متأهل پرسشنامه‌ای با روایی و پایایی قابل قبول است که برای خانم‌های متأهل قابل استفاده است. این پرسشنامه به جای پرداختن به منشأ تعارض بر تأثیرات فردی، خانوادگی و شغلی تعارض کار - خانواده تأکید می‌کند. فرا استنتاج‌ها نشان داد که زنان به خاطر داشتن مسئولیت‌های خانوادگی و کاری به طور همزمان؛ برای رسیدگی به جنبه‌های مختلف زندگی خود با مشکل روبرو هستند. حمایت‌های خانوادگی و کاری می‌تواند باعث کاهش بار مسئولیت‌های شغلی و خانوادگی و ارتقاء وضعیت کاری و خانوادگی زنان شاغل شود.

کلمات کلیدی: تعارض کار - خانواده؛ طراحی ابزار، مطالعه ترکیبی، زنان متأهل، بوشهر

Tehran University of Medical Sciences

School of Nursing and Midwifery

Title:
**Design and psychometric evaluation of a
work-family conflict questionnaire for employed
Married women**

**A dissertation submitted as partial fulfillment of the requirements for Doctor of
Philosophy (PhD) degree**

By
Razieh Bagherzadeh

Supervisors
Doctor Ziba Taghizadeh
Doctor Abbas Ebadi

Advisors
Abolghasem Pourreza
Anoshirvan Kazemnejad

Year: 2016
Register number:9021151002

Abstract

Design and psychometric evaluation of a work-family conflict questionnaire for employed Married women

Background: The growing trend of women's participation in the workforce and the occurrence of work-family conflict (WFC) phenomenon have determined the need to deal with different aspects of this phenomenon. Since dealing with any problem requires having primary information about its prevalence and effective factors and no careful planning and intervention are possible without having such information, therefore, having a valid instrument seems to be necessary for measuring the amount and manner of WFC among women. The available instruments for work-family conflict measurement are not specific for women. The current study was conducted in order to design and psychometrically evaluate married women's work-family conflict questionnaire.

Methods: The study was designed as a sequential exploratory mixed method, tool generation variant with two strands (phases). In the present study, the qualitative phase was followed by the quantitative phase. Connection between the two qualitative and quantitative phases occurred when the findings from the qualitative phase were used to develop a questionnaire, which was further tested in the second, quantitative phase. Furthermore, the integration of the two qualitative and quantitative phases was performed in the interpretation of the results. The study was conducted during 2014 to 2015 in Bushehr Province, Iran. The qualitative part contained a qualitative content analysis with the conventional approach. In this phase, data were obtained from married women with different job using individual in-depth interviews conducted with 17 participants in addition to two focus groups (n=6 per group). Results of the qualitative phase were utilized to develop concept definition as well as dimensions and items generation. Then, the available texts and questionnaires were reviewed to complete the items pool. The second phase was item reduction and psychometric evaluation of the formulated questionnaire and included face, content and, and construct validity as well as reliability. For the implementation of the construct validity, a cross-sectional study was performed in 2015. The participants included 400 employed married women with different jobs living in Bushehr Province. The sample size was estimated according to the number of items. The sample size for the factor analysis was equal to the number of items multiplied by ten. For the quantitative data analysis, SPSS v.20 was used.

Findings: Using the qualitative data analysis, three themes emerged which included role inconsistency and overload, enduring concurrent roles, and interference of work and family roles. The concept of work-family conflict in the married women was defined using the results of the qualitative phase and 105 items were generated from this phase. Three items from the previous questionnaire were added to the items pool. The final items pool included 108 items. After assessing and confirming the face and content validity, 39 items were left. In the exploratory factor analysis, two items were removed. This analysis revealed a four-factor structure for the scale which explained 45.87 of variance. The four factors of the scale included "interference of work role in individual and family life", "disagreement and dissatisfaction of family", "interference of family role in work role", and "inadequate support and facilities". Cronbach's alpha for the mentioned subscales and total scale was 0.919, 0.876,

0.841, 0.750, and 0.926, respectively. Interclass correlation coefficient between the test and retest was 0.984.

Conclusion: The results revealed that 37-item married women work-family conflict questionnaire was a questionnaire with acceptable reliability and validity that can be used for married women. This questionnaire could emphasize the impact of conflict on individual, family, and working roles of employed women, instead of the origin of conflict. The meta-inference showed that most women, because of having work responsibilities, face problems in terms of handling different fields of family life. Family and workplace supports to reduce their work and family load are the steps toward improving the work and family conditions of employed women.

Key words: Work-family conflict; Tool designation; Mixed method study; Married women; Bushehr